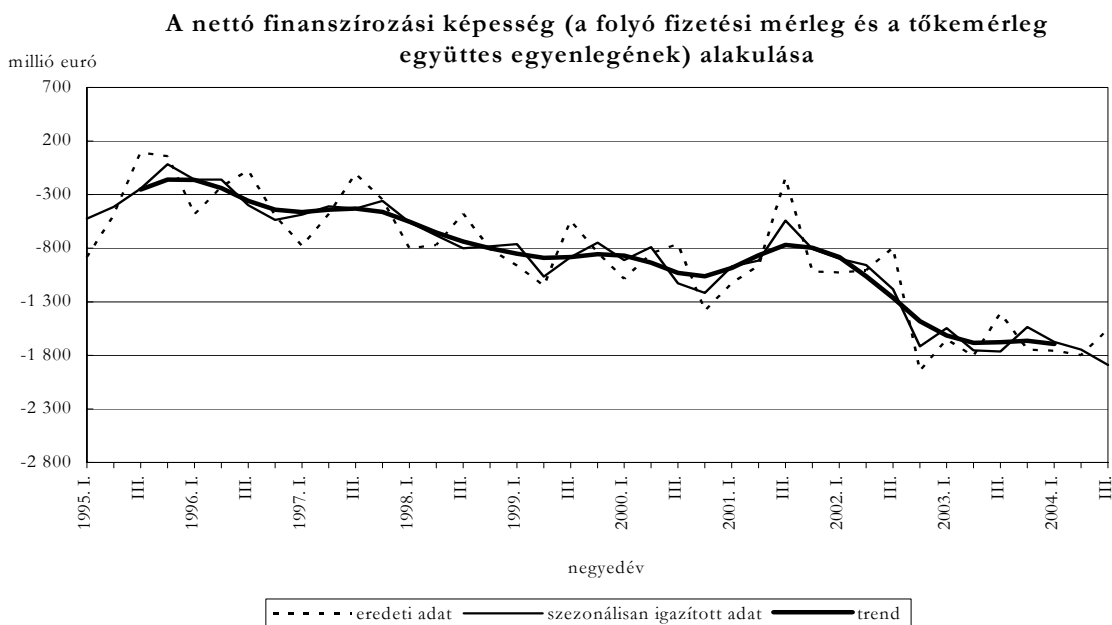

A fizetési mérleg alakulása a 2004. III. negyedéves adatok alapján

A negyedéves adatok alapján 2004. harmadik negyedévében a külfölddel szembeni nettó finanszírozási igény (a folyó fizetési mérleg és a tőkemérleg együttes hiánya) 1559 millió euró, ebből a folyó fizetési mérleg hiánya 1729 millió euró volt. (1. ábra) ¹ A külső finanszírozás igényével szemben 1392 millió euró nem adóssággeneráló finanszírozás állt. A szezonális hatások kiszűrésével számított adatok alapján az ország nettó külföldi finanszírozási igénye az elmúlt nyolc negyedévben nem nőtt számottevően.

A folyó fizetési mérleg hiánya a szezonálisan igazított adatok alapján ezzel szemben növekedést mutatott 2004. harmadik negyedévében.² A két mutató eltérő tendenciája annak a következménye, hogy a tőkemérlegben elszámolt EU- transzferek növekedtek.

1. ábra

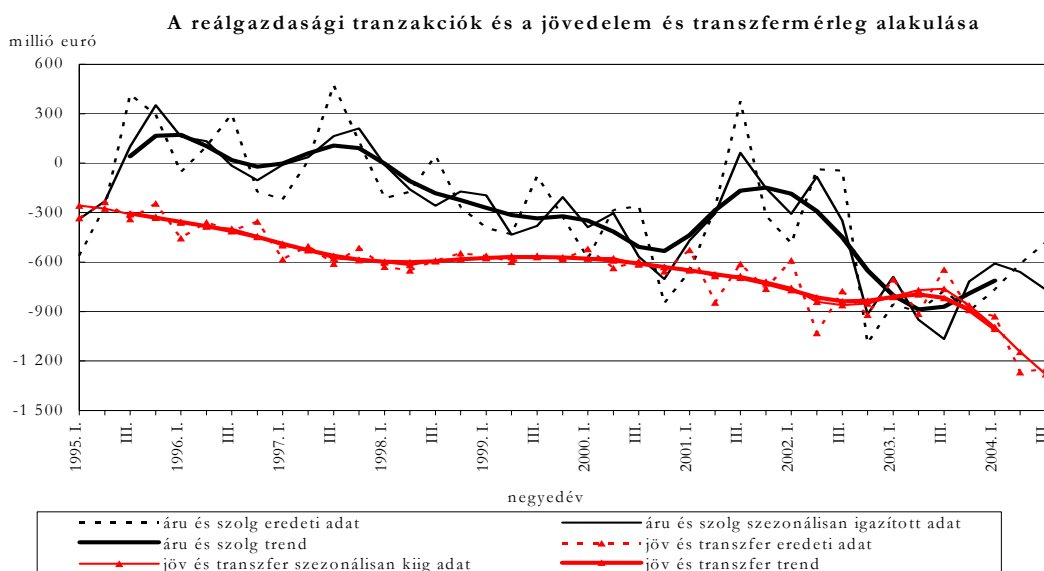
¹ Az EU-csatlakozással a folyó fizetési mérlegben elszámolandó folyótranszferek és a tőkemérlegben kimutatandó tőketranszferek jelentősége megnő, ennek megfelelően a korábbi időszakhoz képest a külfölddel kapcsolatos folyamatok elemzésében nagyobb lesz a folyó- és a tőkemérleg együttes egyenlegének, a külfölddel szembeni nettó finanszírozási képességnek a szerepe. *(Bővebben lásd erről szeptemberi sajtóközlemény végén található keretes írásunkat.)*

² Az EU csatlakozáskor vámraktárakban található közösségi vámárak beföldiesítését továbbra sem tartalmazza a fizetésimérleg-statisztika. A KSH adatai szerint a szeptember végéig beföldiesítésre került termékek értéke 252,9 milliárd forint (1005 millió euró) volt. Amennyiben a KSH vállalatokra kiterjedő kérdőíves felmérése eredményeképpen további információk állnak rendelkezésre, a tétel visszamenőleges elszámolását az MNB - a nemzeti számlákkal összhangban – a revíziós politika keretében kezeli majd.

A folyó fizetési mérleg hiányának előző negyedévhez képest bekövetkezett növekedésében nem a reálgazdasági tranzakciók (árúk és szolgáltatások), hanem a jövedelmek és folyó transferek alakulása játszott meghatározó szerepet (2. ábra)

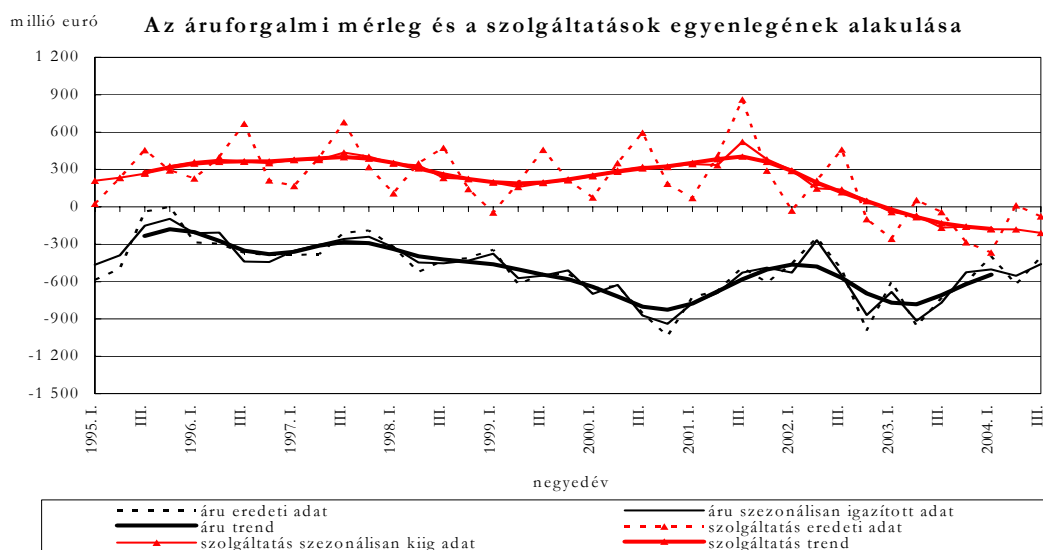
A jövedelmek és a folyó transferek egyenlegének alakulása hosszabb időszakot tekintve növekvő hiányt mutat, ami részben a közvetlen tőkebefektetésekhez kapcsolódó jövedelmek elszámolásából, részben az adósságállomány növekedésével összefüggő magasabb kamatszolgálati teherből, részben pedig abból következik, hogy az EU-tagsággal összefüggő kötelezettségek folyótranszferként jelennek meg a statisztikában. (2. ábra)

2. ábra

Az előző negyedévvel összehasonlítva a reálgazdasági tranzakciók szezonálisan igazított hiányának növekedésében a szolgáltatások összetevőinek romlása a meghatározó³. Az áruforgalmon keletkezett hiány a szezonális hatásoktól megtisztítva kisebb az előző negyedévi értéknél. (3. ábra)

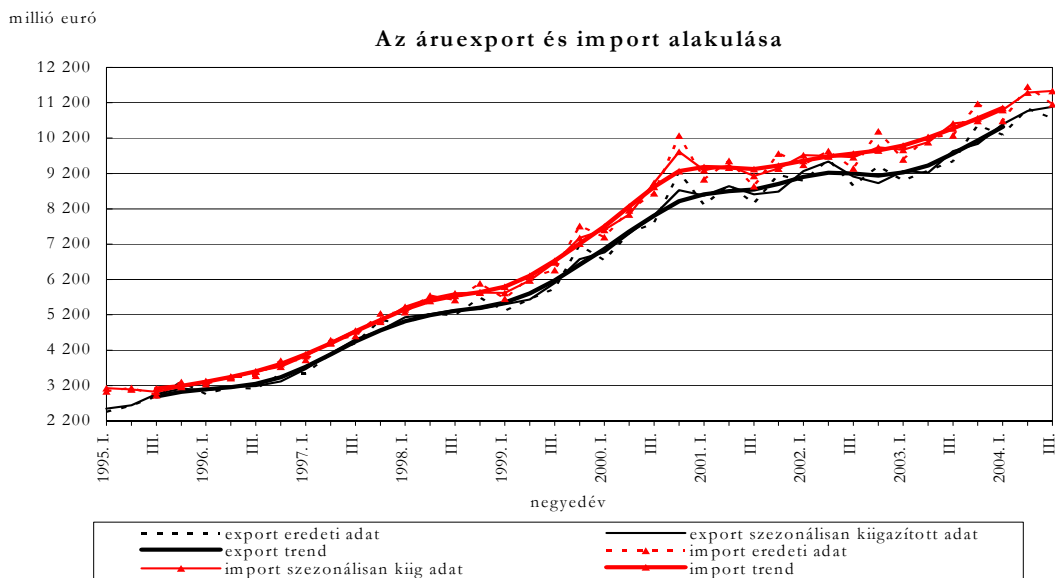
3. ábra

³ A szezonális kiigazítás során az egyenlegek kiigazítására a direkt módszert alkalmazzuk, ami azt jelenti, hogy az összes szolgáltatás idősorát közvetlenül igazítjuk ki. Amint azonban a későbbiekben megnézzük ezek összetevőit külön-külön, azt tapasztaljuk, hogy az előző időszakhoz képest mind az idegenforgalom, mind az egyéb szolgáltatások szezonálisan kiigazított értéke erőteljesebb csökkenést mutat, mint azt az összes szolgáltatás idősoránál látjuk.

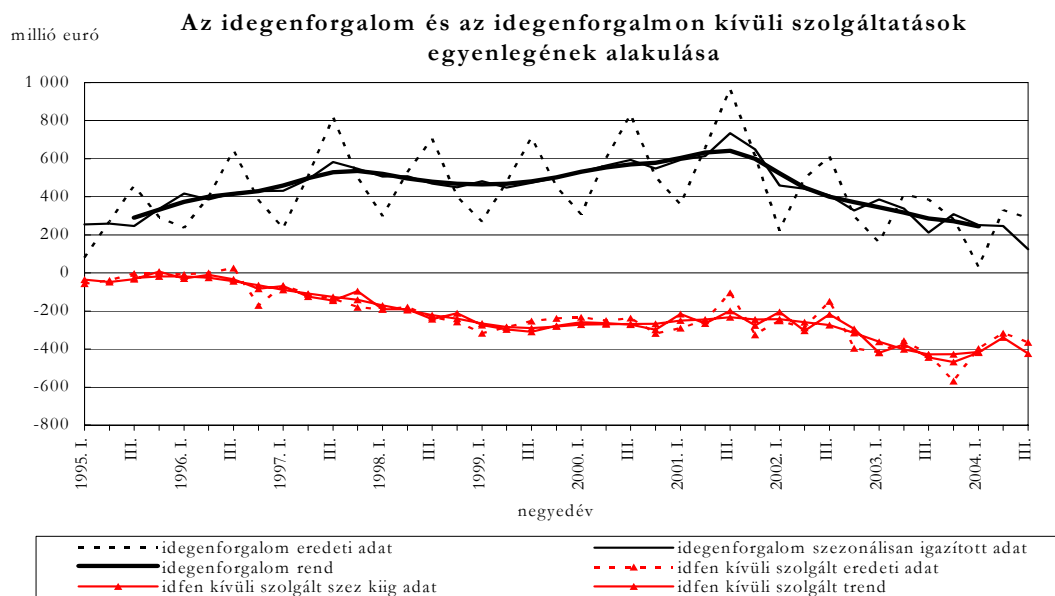
Az áruforgalom egyenlegének az előző negyedévhez viszonyított javulása az importénál kismértékben dinamikusabb exportnövekedésnek köszönhető. (4. ábra)

4. ábra

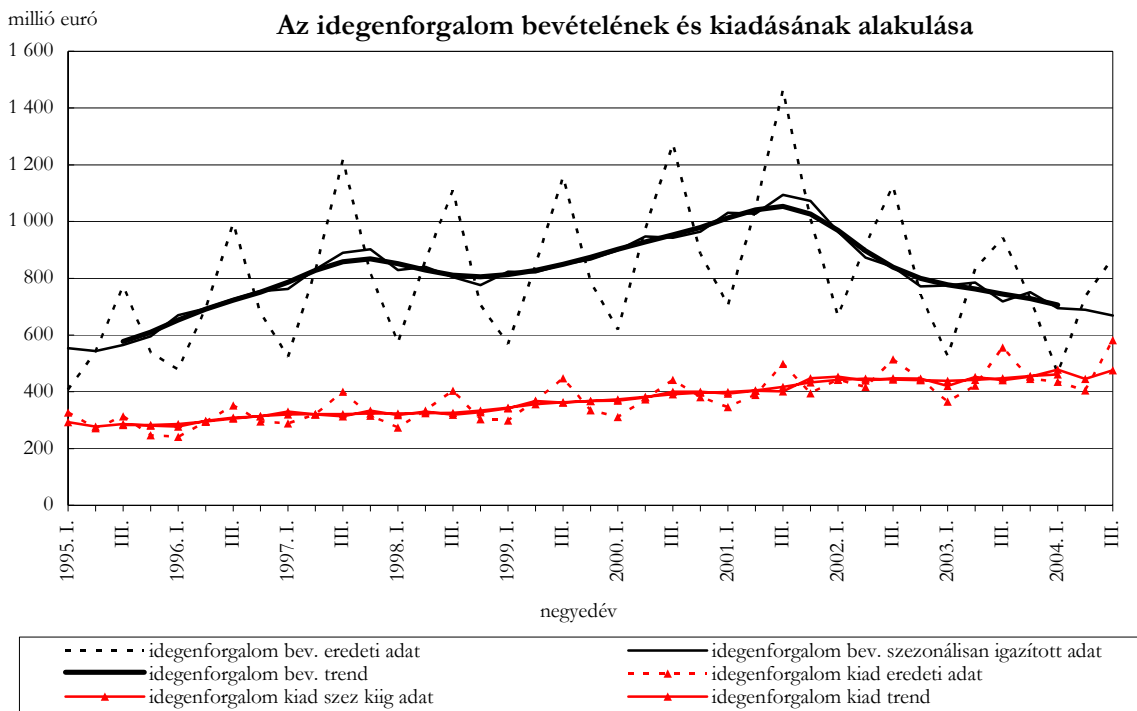
A szolgáltatásokon belül az előző időszakhoz képest mind az idegenforgalom, mind pedig az egyéb szolgáltatások esetében kedvezőtlenebb a pozíció az előző negyedévhez képest: kisebb a bevételi többlet illetve nagyobb a hiány. (5. ábra)

5. ábra

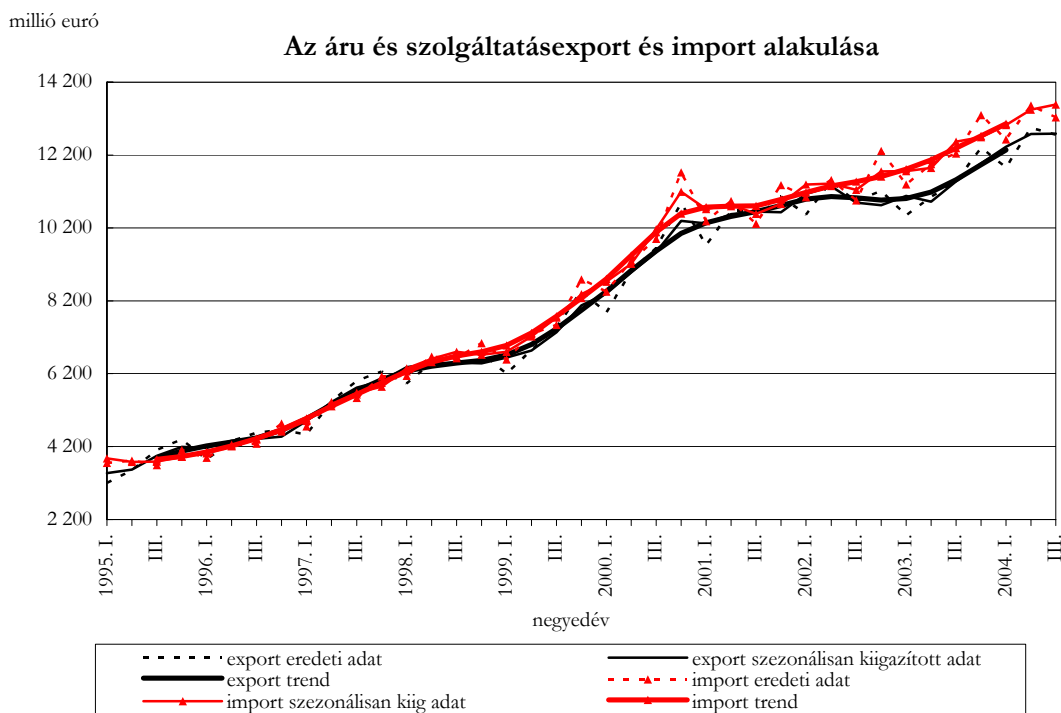
Az idegenforgalmi bevételek 2004 harmadik negyedévében a szezonális hatásoktól megtisztítottan az előző időszak értékéhez képest csökkentek, ugyanakkor a kiadások nőttek. (6. ábra).

6. ábra

Az áruforgalom és a szolgáltatások együttes bevételei kevésbé növekedtek, mint a kiadások (7. ábra)

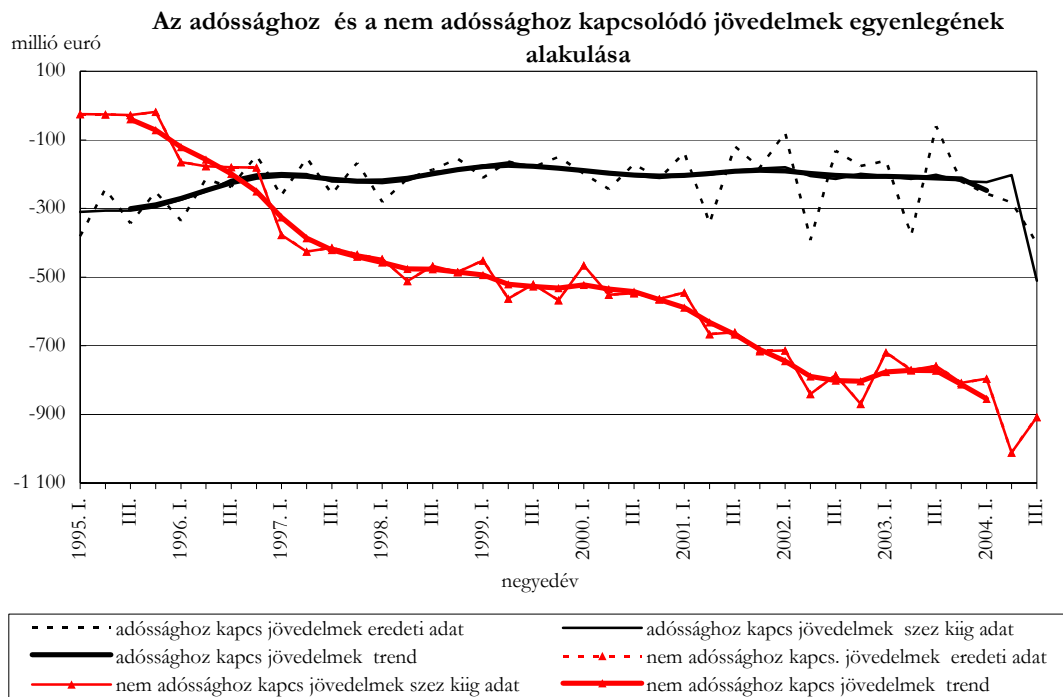
7. ábra

A jövedelem és transzfermérleg egyenlegében az adóssághoz és a nem adóssághoz kapcsolódó jövedelmek alakulása a meghatározó. Az előző negyedévhez képest 2004 harmadik negyedévében az adóssághoz kapcsolódó jövedelmek egyenlege romlott, ugyanakkor a nem adóssághoz kapcsolódó jövedelmek hiánya csökkent. Az adóssághoz kapcsolódó jövedelmek növekvő hiányát a külföldiek

kezében lévő forintban denominált állampapírok állományának emelkedése és a működőtőke befektetéseken belül a részesedésen kívüli egyéb tőke mozgásokhoz kapcsolódó növekvő kamatfizetések eredményezték. (8. ábra)

8. ábra

A második negyedévtől megjelent az EU-transzferek hatása. A harmadik negyedévi adatban egymást semlegesíti az államháztartási szektoron a közösségi költségvetéshez történő magyar hozzájárulás következtében jelentkező hiány és az egyéb szektorokon megjelenő bevételi többlet. A viszonzatlan folyó átutalások harmadik negyedéves többlete 31 millió euró.⁴ Ezek együttes hatásaként tovább romlott a teljes jövedelem és transzfer mérleg egyenlege a harmadik negyedévben.

2004. harmadik negyedévében a nem adósságeneráló finanszírozás formájában megjelenő tőke mozgások egyenlege 1392 millió euró beáramlást mutatott. Az újrabefektetett jövedelmekkel együtt a tulajdonosi részesedés formájában megvalósuló közvetlen tőkebefektetések értéke a magyar befektetők 45 millió euró külföldre irányuló tőkebefektetése, és a külföldi befektetők 1251 millió euró Magyarországra történő tőkebefektetésének eredményeként alakult ki. A tulajdonviszonyt megtestesítő portfólió befektetéseknél jelentkező nettó forgalom 95 millió euró forrásbeáramlást mutatott.

2004. szeptember végén a jegybanki tartalékok értéke 10,5 milliárd euró volt. A nemzetgazdaság bruttó adósságállománya 2,9 milliárd euróval nagyobb volt az előző negyedév végén mért értéknél. A nettó külföldi adósság 0,5 milliárd eurós növekedést mutatott. A külföldiek tulajdonában lévő, forintban denominált állampapírok állománya 2004. szeptember végén 9,9 milliárd euró volt, 1,0 milliárd euróval magasabb az előző negyedév végén mért adatnál.

⁴ A szezonális kiigazítás egyelőre több időszakot érintő kiugró tételként jelölte meg a második negyedéves adatot, az EU-transzferek okozta változás egy időre értelmetlenné teszi az idősor kiigazítását.

1. tábla
Magyarország külfölddel kapcsolatos adósságállománya* az időszak végén

Milliárd euró

	2002	2003	2004		
			I. n. év	II. n. év	III. n. év
I. Nemzetgazdaság (S.1), bruttó adósság (A+B)	39,2	48,1	49,2	51,4	54,3
A: Államháztartás és MNB (S.13+S.121)	18,4	20,1	21,3	21,2	22,7
A.1. ebből: forint adósság /1	7,6	8,9	10,3	9,7	10,9
B. Magánszektor (S.1-S.13-S.121)	20,8	28,0	27,9	30,2	31,6
II. Nemzetgazdaság (S.1), nettó adósság (A+B)	16,2	21,8	22,4	24,3	24,8
A: Államháztartás és MNB (S.13+S.121)	7,4	8,5	10,5	10,1	11,6
A.1. ebből: forint adósság /1	7,6	8,7	10,0	9,5	10,7
B. Magánszektor (S.1-S.13-S.121)	8,8	13,3	11,9	14,3	13,1

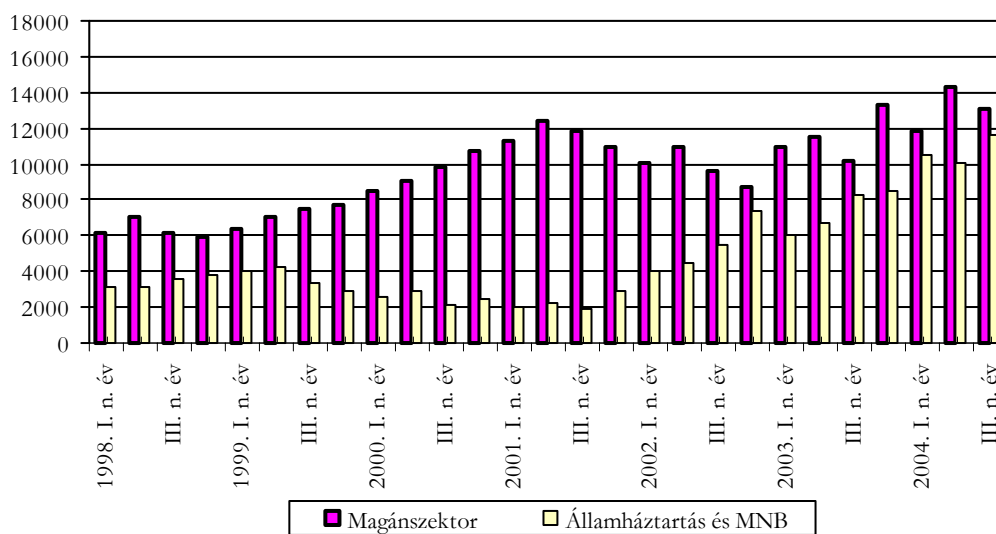
/ * FDI egyéb tőkével együtt

/ 1 értékpapír+egyéb

N.B.: Kerekítés miatt az összesen adatokban eltérés lehet

9. ábra

millió euró **Magyarország nettó adósságállománya, 1998-2004**

2004 harmadik negyedévének végén az államháztartás és az MNB nettó adósságállománya nagyobb, mint az előző negyedév végén volt. A magánszektor nettó adósságállománya viszont csökkent. A nemzetgazdaság nettó adósságállománya szeptember végén 24,8 milliárd euró volt, míg a tulajdonosi részesedéseket is tartalmazó külfölddel szembeni nettó tartozás értéke 65,6 milliárd eurót tett ki.

2. tábla
A folyó fizetési mérleg alakulása

Millió euró

	2002					2003					2004			
	I. n. év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	I-IV.n.év	I.n. év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	I-IV.n.év	I.n. év	II. n. év	III. n. év	I-III.n.év
1. Áruk, egyenleg	-458	-247	-505	-994	-2203	-599	-957	-732	-610	-2898	-398	-624	-403	-1425
1.1. Export	8991	9587	8841	9401	36821	8994	9277	9542	10564	38377	10291	11033	10756	32080
1.2. Import	9449	9834	9346	10395	39024	9593	10233	10274	11174	41275	10689	11656	11159	33504
2. Szolgáltatások és jövedelmek, egyenleg	-778	-977	-432	-1108	-3296	-1107	-1060	-832	-1272	-4272	-1389	-1251	-1357	-3997
2.1. Szolgáltatások*, egyenleg	-29	210	461	-99	542	-257	55	-42	-285	-529	-368	13	-76	-430
2.1.1. Export	1566	1893	2065	1819	7342	1545	1775	1923	1838	7082	1568	1916	2003	5487
2.1.2. Import	1595	1683	1604	1917	6800	1802	1720	1965	2123	7611	1936	1903	2079	5917
2.2. Jövedelmek, egyenleg	-749	-1187	-893	-1010	-3838	-850	-1115	-790	-987	-3742	-1022	-1264	-1281	-3567
2.2.1. Adósság típusú befektetésekhöz kapcsolódó jövedelem, egyenleg	-79	-392	-132	-176	-779	-161	-380	-61	-222	-823	-257	-283	-403	-943
2.2.2. Nem adósság típusú befektetésekhöz kapcsolódó jövedelem, egyenleg	-714	-841	-786	-870	-3210	-720	-771	-759	-808	-3058	-796	-1012	-908	-2715
2.2.3. Munkajövedelmek, egyenleg	44	46	25	35	151	30	36	30	43	139	31	31	30	92
3. Viszonylatlan folyó átutalások, egyenleg	160	157	118	91	525	147	202	145	100	594	93	-4	31	120
4. Folyó fizetési mérleg egyenlege	-1076	-1067	-820	-2011	-4974	-1559	-1815	-1419	-1783	-6576	-1695	-1878	-1729	-5302
5. Tökemérleg egyenlege	50	62	23	68	202	-91	9	12	38	-32	-63	81	169	187
6. Külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség (4+5)	-1026	-1005	-796	-1944	-4771	-1650	-1806	-1407	-1745	-6608	-1758	-1797	-1559	-5114
7. Nem adóssággeneráló finanszírozás, egyenleg	801	-68	1105	831	2670	311	-190	1463	-1876	-292	1124	-27	1392	2489
7.1. Külföldön, egyenleg	-44	-2	-101	-72	-219	-385	-119	-60	-803	-1367	-212	-122	45	-289
7.1.1. Részvény és egyéb részesedés	-36	-5	-89	-60	-191	-367	-115	-38	-781	-1301	-215	-179	62	-333
7.1.2. Újrabefektetett jövedelem	-8	4	-12	-12	-28	-19	-4	-22	-22	-66	3	58	-17	44
7.2. Magyarországon, egyenleg	732	-6	1329	1013	3068	489	-110	1374	-901	852	1010	-3	1251	2258
7.2.1. Részvény és egyéb részesedés	260	236	531	130	1157	-1	151	596	-1733	-987	531	489	323	1343
7.2.2. Újrabefektetett jövedelem	472	-242	798	883	1911	490	-261	779	832	1839	479	-492	928	916
7.3. Portfólió befektetések, részvény és egyéb részesedés, egyenleg	113	-60	-123	-110	-179	208	39	148	-173	223	326	98	95	519
*. ebből: Idegenforgalom, egyenleg	223	498	611	297	1629	160	411	386	283	1241	30	329	288	647
bevétel	666	915	1125	741	3448	526	832	942	729	3029	465	734	870	2069
kiadás	444	418	514	444	1819	365	422	556	445	1788	435	404	582	1421

N.B.: Kerekítés miatt az összesen adatokban eltérés lehet

3. tábla
A folyó fizetési mérleg alakulása (szezonálisan kiigazított adatok)

Millió euró

	2002				2003				2004		
	I. n.év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	I. n.év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	I. n.év	II. n. év	III. n. év
1. Áruk, egyenleg	-528	-268	-552	-868	-683	-915	-770	-526	-502	-555	-460
1.1. Export	9266	9531	9111	8926	9263	9221	9832	10037	10593	10964	11083
1.2. Import	9719	9695	9659	9940	9868	10088	10617	10686	10996	11491	11531
2. Szolgáltatások és jövedelmek	-606	-812	-838	-929	-993	-1008	-1118	-1145	-1212	-1240	-1663
2.1. Szolgáltatások	292	148	140	48	-42	-70	-167	-159	-179	-182	-210
2.1.1. Idegenforgalom, egyenleg	459	443	407	329	386	339	212	309	252	247	125
bevétel	964	873	840	771	775	785	719	751	694	689	668
kiadás	453	440	448	447	420	452	441	453	478	445	476
2.1.2. Egyéb szolgáltatások, egyenleg	-205	-304	-217	-293	-420	-375	-443	-467	-419	-338	-424
bevétel	905	993	970	1027	1020	959	1018	1061	1101	1191	1178
kiadás	1145	1210	1242	1299	1369	1382	1506	1521	1607	1600	1684
2.2. Jövedelmek	-898	-960	-978	-977	-952	-938	-951	-985	-1033	-1058	-1453
2.2.1. Adósság típusú befektetésekhöz kapcsolódó jövedelem, egyenleg	-180	-206	-214	-200	-205	-214	-202	-221	-224	-203	-511
2.2.2. Nem adósság típusú befektetésekhöz kapcsolódó jövedelem, egyenleg	-714	-841	-786	-870	-720	-771	-759	-808	-796	-1012	-908
2.2.3. Munkajövedelmek, egyenleg	42	41	33	33	32	34	34	37	33	32	33
3. Viszonylatlan folyó átutalások, egyenleg	157	136	120	114	145	179	146	123	93	-26	31
4. Folyó fizetési mérleg egyenlege	-992	-1009	-1194	-1755	-1515	-1750	-1759	-1545	-1671	-1815	-2046
5. Tökemérleg egyenlege	89	49	10	50	36	-2	-8	18	-10	71	144
6. Külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség	-898	-959	-1183	-1718	-1548	-1754	-1763	-1536	-1676	-1745	-1890

Módszertani megjegyzések és az adatrevíziók magyarázata

- A. Az EU-csatlakozást követően a vámhatárok teljes lebontásával a csatlakozáskor vámfelügyelet alatt álló, elsősorban vámraktárakban található közösségi vámárúk - származásuktól és rendeltetésüktől függetlenül - folyamatosan belföldiesítésre kerülnek. A KSH tájékoztatása szerint szeptember végéig értéke összesen mintegy 252,9 milliárd forintot (azaz mintegy 1005 millió eurót) tett ki. Ezen áruk rezidens-nemrezidens tulajdonosváltása zömében még korábbi időszakokat érintett, ezért a fenti összeget továbbra sem számolja el az MNB a fizetési mérlegben.
- B. Az MNB, közzétett adatfelülvizsgálati politikájának megfelelően, 2004. december végén a 2004. harmadik negyedéves fizetési mérleg statisztikát és a kapcsolódó állományi statisztikákat teszi közzé. Egyúttal revideálja a 2004. I. és II. negyedéves adatokat. Az első és második negyedévet érintő adatfelülvizsgálat miatt bekövetkezett lényegesebb változások az alábbiak:
- A folyó fizetési mérleg első félévi hiánya 253 millió euróval (éves szinten a GDP mintegy 0,7 %-ával) kisebb hiányt mutat a szeptemberi állapothoz képest. Az első félévben eszerint a hiány a GDP 9,4 %-a volt. A folyó fizetési mérleg egyenlegének változását döntő részben, 172 millió euró értékben az áruforgalom egyenlegének javulása magyarázza, ami a külkereskedelmi adatok revíziójának az eredménye. A folyó fizetési mérleg egyenlegét ezen kívül a viszonzatlan átutalásokon jelentkező 74 millió eurós többletbevétel érinti, ami jelentős részben a külföldiek Magyarországi tőkebefektetéseinek keletkező osztalékjövödelmek adójának korrekciójából származik.
 - A külföldi finanszírozás alakulását bemutató pénzügyi mérleg tételek revíziója összességében 194 millió eurót tesz ki. A közvetlen tőkebefektetések egyenlege 231 millió euróval magasabb beáramlást mutat az első félévben a szeptemberi állapothoz képest. Ez a változás lényegében teljes egészében a részesedésen kívüli egyéb tőkemozgásokhoz kapcsolódik, miközben a külföldiek magyarországi illetve a magyarok külföldi tulajdonosi részesedése is közel 100 millió euróval nőtt. A revízió a pénzügyi derivatíva tartozásokat is érintette, amelynek következtében a portfólió befektetések egyenlege 339 millió euróval csökkent. Ugyancsak csökkent az egyéb befektetések egyenlege is, 86 millió euróval.

A fenti módosulások és adatfeldolgozási hibák együttes hatása eredményeképpen a szeptemberben közzétett júniusra vonatkozó állományi adatok a következőképpen módosultak:

- A nemzetgazdaság FDI egyéb tőkével együtt számított bruttó külföldi adósságállománya június végén 1 milliárd euróval alacsonyabb lett a korábban közzétettnél, értéke 51,4 milliárd euró lett. A nettó külföldi adósságállomány 1,9 milliárd euróval lett alacsonyabb, így 24,3 milliárd euró volt júniusi végén.
- A nem-rezidensek kezében lévő, forintban denominált államkötvények állománya 0,4 milliárd euróval alacsonyabb a korábban publikálnál. Az állomány értéke 8,9 milliárd euró volt június végén.

* * * * *

A 2004. negyedik negyedévi fizetésimérleg- és külfölddel szembeni állományi statisztikákat 2005. március 31-én teszi közzé az MNB. Ugyanekkor kerül sor a 2003. évi közvetlen tőkebefektetések alakulását bemutató részletes statisztikák közzétételére is.

* * * * *

a) Módszertani megjegyzések a szezonálisan kiigazított adatokhoz:

A folyó fizetési mérleg összetevőire elvégzendő szezonális kiigazítás 2003 folyamán az alábbi módszerrel történik:

- 1) A folyó fizetési mérleg összetevőinek szezonális kiigazítása az Eurostat ajánlásaival összhangban a Demetra interface-n belül a SEATS TRAMO software-rel történik.
- 2) Az *ünnepnapok* hatását a magyarországi ünnepnapokra elkészített beépített változó segítségével, a *munkanaphatást* pedig két regressziós változó felhasználásával szűrjük ki.
- 3) A *kiugró értékek* azonosítása az alapbeállítás szerint történik, mind a három outlier-típus azonosítását megengedve.
- 4) Az adatok egységes tartalommal 1995-től állnak rendelkezésre, ezért az idősorokat ettől az évtől igazítjuk. A revízió csökkentése érdekében egy éven keresztül ugyanazt a modellbeállítást alkalmazzuk és a megjelenő publikációkban a program által számolt trend helyett a szimmetrikusan a centrumtól távolodva csökkenő súlyú öthavi ($Y_t = 1/9 * X_{t-2} + 2/9 * X_{t-1} + 3/9 * X_t + 2/9 * X_{t+1} + 1/9 * X_{t+2}$) mozgóátlagot szerepeltetjük.
- 5) Az egyenlegekre nézve indirekt kiigazítást alkalmaztunk, ami annyit jelent, hogy az összetevő idősorokat tisztítjuk meg a szezonális hatásoktól és a szezonálisan kiigazított adatokból képezzük az egyenlegeket és az aggregátumokat. Ebből következően az összetevők szezonálisan kiigazított adataiból előállítható az egyenleg szezonálisan kiigazított adata.

Módszertani megjegyzések a publikációhoz, táblázatokhoz:

- 1) A szektorok és alszektorok neve után szereplő kód (pl. S.121) a nemzetközi gyakorlatban általánosan használt osztályozás megfelelő csoportjára utal. Az egyes szektorok tartalmi leírása az MNB honlapján a Pénzügyi adatok/Statisztika címszó alatt „Az új statisztikai szektorbontás 2001 júniusától” található (www.mnb.hu).
- 2) Az IMF SDDS közzétételi szabványának való megfelelés miatt az MNB a 2003. II. negyedéves adatok közzétételétől kezdődően az internetes statisztikai idősorok között egy új összetételű külső adósságállományi adatot is publikál. A már korábban is publikált bruttó külső adósság és az új adósságkategória között az a különbség, hogy utóbbi a külfölddel szembeni pénzügyi derivatíva tartozásokat nem sorolja az adósságelemek közé. A továbbiakban az Interneten – az adósságkategória feltüntetése mellett - mindkét adat publikálásra kerül.

Budapest, 2004. december 30.

MAGYAR NEMZETI BANK
STATISZTIKAI FŐOSZTÁLY